

УДК 811.111

DOI <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2025.4.5>

С. М. ЗЕЛЕНЦОВА

*кандидат історичних наук, доцент,
завідувач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,
Київський медичний університет, м. Київ, Україна
Електронна пошта: s.zelentsova@kmi.edu.ua
<http://orcid.org/0000-0001-5941-9146>*

А. А. ВІЦЮК

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,
Київський медичний університет, м. Київ, Україна
Електронна пошта: al_vi87@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0003-2216-8536>*

ВИКОРИСТАННЯ КРОК ПИТАНЬ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ ЯК ТИПУ МЕДИЧНОГО ТЕКСТУ У ВИВЧЕННІ ПРОФЕСІЙНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У статті розглядаються клінічні випадки (case reports) як жанр автентичних медичних текстів, що має високий дидактичний потенціал у навчанні англійської мови студентів медичних вузів. Зазначається, що case report є чітко структурованим, логічно збудованим і функціонально орієнтованим типом тексту, наближеним до реальних умов професійної діяльності, що робить його особливо цінним для формування як мовних, так і когнітивних компетенцій. Робота з клінічними випадками сприяє розвитку академічного листа, умінь аналізувати, інтерпретувати та узагальнювати інформацію, а також розширює активний словник студентів за рахунок контекстного засвоєння спеціалізованої медичної термінології. Такі тексти дозволяють моделювати мовленнєві ситуації, близькі до майбутньої лікарської практики, формуючи навички усної аргументації, пояснення діагнозу, подання клінічних даних та вибору тактики лікування з використанням професійної мови. У статті докладно описано етапи впровадження case reports в освітній процес: критерії відбору та адаптації матеріалів, види завдань (читання, письмові резюме, обговорення у парах та групах), а також застосування інтерактивних методів навчання. Обговорюються результати практичного застосування цієї методики, включаючи підвищення мовної активності студентів, покращення навичок структурованого викладу, зростання мотивації та впевненості у професійній комунікації англійською мовою.

На підставі аналізу літератури визначено пріоритетність використання оригінальних текстів, у тому числі клінічних випадків, як бази для формування ключових фахових компетентностей студентів вищих медичних закладів освіти України. Тому розглядаючи навчання на основі клінічних випадків, акцентуємо увагу на розвитку критичного мислення студентів-медиків та обов'язковому моделюванню автентичних професійних комунікативних ситуацій.

Зроблено висновок про те, що використання case reports є надзвичайно важливим, оскільки вони відтворюють послідовність клінічного мислення, що охоплює збирання анамнезу, формулювання діагнозу, прийняття терапевтичних рішень та інтерпретацію клінічних і лабораторних даних. Це забезпечує інтеграцію мовної підготовки з професійною спрямованістю освітнього процесу, сприяє розвитку здатності працювати з науковими текстами та вести дослідницьку діяльність, удосконалює навички спілкування з пацієнтами та колегами, готує до роботи в міжнародному середовищі, а також допомагає дотримуватися медичної етики в різних культурних контекстах.

Ключові слова: клінічний випадок, case report, медична англійська, автентичні тексти, професійна комунікація, медична освіта, КРОК тестування, методика викладання.

Поставлення проблеми. Сучасна медична освіта висуває комплексні вимоги до підготовки майбутніх лікарів, що передбачають не лише ґрунтовне оволодіння фундаментальними знаннями у галузі біомедичних наук,

але й сформованість професійної іншомовної комунікативної компетентності. В умовах глобалізації медичної науки та практики англійська мова набула статусу домінуючого засобу міжнародної наукової й клінічної комуніка-

ції, що зумовлює необхідність її системного вивчення у процесі професійної підготовки фахівців медичного профілю.

За таких обставин особливої актуальності набувають дидактичні підходи, орієнтовані на розвиток професійної іншомовної комунікації в контексті реальних і змодельованих клінічних ситуацій. Одним із перспективних напрямів методики викладання медичної англійської мови є використання клінічних випадків, зокрема тестових завдань формату КРОК, у яких репрезентовано конкретні клінічні сценарії з описом анамнезу, результатів діагностичних досліджень, лікувальної тактики та клінічних наслідків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Зазначені завдання функціонують не лише як носії термінологічно насиченої інформації, а й як модель професійного клінічного мислення, побудованого на аналізі причинно-наслідкових зв'язків, інтерпретації клінічних даних та аргументованому формулюванні діагностичних висновків. Інтеграція питань КРОК англійською мовою в освітній процес створює умови для контекстуалізованого засвоєння медичної лексики, розвитку навичок аналітичного читання, перекладу та розуміння фахового дискурсу, а також сприяє формуванню стійкої навчальної мотивації.

Крім того, використання клінічних завдань такого типу забезпечує міждисциплінарну інтеграцію, поєднуючи знання з медицини, лінгвістики та педагогіки, що відповідає сучасним концепціям професійно орієнтованого навчання іноземних мов [McCarthy & O'Keeffe, 2010]. Актуальність даного дослідження зумовлена необхідністю теоретичного осмислення та наукового обґрунтування дидактичного потенціалу завдань формату КРОК англійською мовою у системі підготовки студентів медичних закладів вищої освіти до професійної іншомовної комунікації.

У зарубіжній методиці викладання англійської мови для спеціальних цілей (English for Specific Purposes, ESP) провідне місце посідають жанровий та контекстно орієнтований підходи до навчання студентів немовних спеціальностей, зокрема майбутніх лікарів [Dudley-Evans & St. John, 1998]. У межах зазначених підходів використання автентич-

них медичних текстів, у тому числі клінічних випадків, розглядається як ефективний засіб формування професійної іншомовної комунікативної компетентності.

Зокрема, С. Gledhill аналізує клінічні випадки як специфічний жанр професійного медичного дискурсу, що характеризується чіткою логіко-композиційною структурою та сприяє розвитку навичок академічного письма й аргументованого викладу. J. Rowley розглядає навчання на основі клінічних випадків (case-based learning) як дидактичний метод, здатний забезпечити розвиток критичного мислення та моделювання автентичних професійних комунікативних ситуацій.

М. Nyland наголошує на визначальній ролі жанрового аналізу у процесі навчання наукового та професійного письма, зокрема у медичному дискурсі, підкреслюючи його значення для усвідомлення комунікативних цілей і структурних особливостей фахових текстів. Водночас В. Bhatia зазначає, що залучення автентичних текстів і професійних жанрів до навчального процесу сприяє формуванню дискурсивної компетентності здобувачів освіти та підвищує їхню навчальну мотивацію.

Методологічну основу дослідження становить теоретичний аналіз наукової та навчально-методичної літератури з проблем викладання англійської мови для професійних цілей (English for Specific Purposes, ESP) з акцентом на особливості медичного дискурсу. Провідними у роботі є жанровий та комунікативний підходи, які дозволяють розглядати клінічний випадок (case report) як самостійний тип професійно орієнтованого тексту з високим лінгводидактичним потенціалом.

Виклад основного матеріалу. У межах дослідження було застосовано комплекс взаємодоповнювальних методів, зокрема системний аналіз змісту англійських case reports (КРОК питання), вивчення їх структурно-композиційних та лексико-прагматичних характеристик, а також зіставлення отриманих результатів із вимогами до професійної комунікації у сучасній медицині. Емпіричну базу дослідження склали автентичні англійські тексти клінічних випадків, опубліковані у фахових міжнародних медичних журналах.

Крім того, було здійснено типологізацію мовних і дискурсивних засобів, характерних для жанру *case report*, та проаналізовано можливості їх дидактичного використання у процесі навчання студентів медичних спеціальностей, орієнтованого на розвиток професійної іншомовної комунікативної компетентності. Запропонований методологічний підхід поєднує елементи лінгвістичного аналізу та педагогічної інтерпретації тексту, розглядаючи клінічний випадок як ефективний інструмент формування професійно значущих мовних умінь і навичок.

Сучасна методика викладання професійно орієнтованої англійської мови у медичних закладах вищої освіти дедалі активніше звертається до використання автентичних жанрів професійного дискурсу. Одним із найбільш інформативних і дидактично значущих жанрів у цьому контексті є клінічний випадок (*case report*), який постає не лише як формалізований звіт про пацієнта, а як структурований професійний наратив, у межах якого лікар демонструє клінічне мислення, володіння діагностичними алгоритмами, знання лікувальних протоколів, комунікативні стратегії та аргументоване обґрунтування прийнятих рішень.

Високий лінгводидактичний потенціал жанру *case report* зумовлений його багатоаспектною природою, оскільки він поєднує елементи опису, аналітичного осмислення, пояснення, аргументації та прогнозування. Така структурна й функціональна багатовимірність робить клінічний випадок ефективним інструментом розвитку всіх складників професійної іншомовної комунікативної компетентності майбутніх лікарів.

На відміну від академічних текстів узагальненого й абстрактного характеру, завдання формату КРОК безпосередньо пов'язані з конкретною клінічною ситуацією, що надає навчальному матеріалу виразного прикладного спрямування. Робота з такими текстами сприяє формуванню у студентів цілісного уявлення про типові та атипові патологічні стани, логіку клінічного мислення лікаря, етичні засади професійного спілкування з пацієнтом, а також про мовні засоби, релевантні для різних етапів діагностичного та лікувального процесів.

Мовні та дискурсивні особливості клінічного випадку (*case report*)

Клінічний випадок як жанр медичного дискурсу характеризується чітко структурованою композицією та наявністю усталених смислових блоків. Типова структура *case report* охоплює низку взаємопов'язаних розділів, серед яких провідне місце займають:

- *Patient presentation* – вступний компонент, у межах якого подається узагальнена інформація про пацієнта, зокрема основні скарги, вік, стать, загальний і зовнішній стан, а також, за потреби, окремі відомості з анамнезу життя;

- *History and investigations* – аналітичний розділ, що передбачає послідовний виклад даних клінічного, лабораторного та інструментального обстеження з метою обґрунтування діагностичного процесу.

Мовне оформлення клінічних описів і тестових завдань формату КРОК вирізняється високим рівнем стандартизації, формалізованості та стилістичної нейтральності. У межах такого дискурсу:

- перевага надається пасивним конструкціям (*was administered, was diagnosed with, was discharged*), які забезпечують імперсональність і об'єктивність наративу;

- широко застосовуються логіко-дискурсивні маркери (*therefore, however, moreover, it is noteworthy that*), що забезпечують зв'язність і аргументативну послідовність викладу;

- усталені мовні формули та кліше функціонують як жанрові індикатори, сприяючи уніфікації та стандартизації науково-медичного мовлення (*a 45-year-old male presented with, on examination, laboratory tests revealed, initially suspected but later ruled out* тощо).

Робота з клінічними текстами такого типу вимагає від студента не лише належного рівня мовної компетентності, а й сформованих когнітивно-аналітичних умінь, зокрема здатності до інтерпретації інформації, критичного осмислення змісту, ієрархізації фактичного матеріалу з виокремленням ключових і другорядних відомостей, а також розуміння прагматичного виміру медичного дискурсу, тобто усвідомлення комунікативної мети та способів подання клінічної інформації лікарем.

Дидактичний потенціал та методичні аспекти застосування.

Клінічні випадки (case reports) створюють значний дидактичний потенціал для інтегрованого навчання, оскільки забезпечують одночасний розвиток різних видів мовленнєвої діяльності. Зокрема, вони ефективно використовуються для формування навичок:

- читання, що передбачає аналітичну роботу з текстами тестових завдань та цілеспрямований пошук релевантної інформації;

- перекладу, спрямованого на осмислення, обговорення й адекватну інтерпретацію медичної термінології та контексту її вживання.

Використання англомовних завдань формату КРОК у навчальному процесі дає змогу реалізувати проблемно-орієнтований підхід, у межах якого іноземна мова функціонує не як об'єкт вивчення, а як інструмент розв'язання професійно значущих завдань. Така організація навчання сприяє підвищенню навчальної мотивації, оскільки мова починає сприйматися студентами як необхідний засіб фахової комунікації та клінічного мислення.

В умовах англомовної професійної взаємодії – під час міжнародних стажувань, участі у наукових конференціях або роботи в мультидисциплінарних командах – здатність аналізувати клінічні випадки та формулювати обґрунтовані судження на основі case reports виступає важливим індикатором готовності майбутнього лікаря до практичної діяльності.

Формування професійної комунікативної компетенції

Використання case reports у навчальному процесі сприяє цілісному формуванню професійної комунікативної компетенції майбутніх лікарів, охоплюючи її основні структурні компоненти, зокрема:

- лінгвістичну компетенцію, що передбачає засвоєння граматичних моделей, загальномовної та фахової лексики, а також медичної термінології;

- соціолінгвістичну компетенцію, яка виявляється у чутливості до стилістичних особливостей висловлювання, комунікативного тону, форм ввічливості та дотримання норм професійної етики;

- прагматичну компетенцію, що полягає у здатності добирати мовні засоби відповідно до комунікативної мети та конкретної професійної ситуації;

- стратегічну компетенцію, пов'язану з умінням долати мовні труднощі, інтерпретувати неповну або імпліцитну інформацію, застосовувати перефразування та логічне прогнозування змісту;

- дискурсивну компетенцію, яка забезпечує вміння будувати логічно структуровані та послідовні висловлювання, враховувати композицію тексту та формулювати зв'язні й обґрунтовані висновки.

Сукупний розвиток зазначених компетенцій наближає навчальну діяльність студентів до реальних умов лікарської комунікації та готує їх до участі в англомовному професійному середовищі, де необхідними є не лише знання іноземної мови, а й уміння ефективно діяти в межах фахового дискурсу як повноправний учасник комунікації.

Практичні аспекти впровадження в освітню програму

Методична реалізація роботи з case reports в освітньому процесі може здійснюватися шляхом:

- упровадження комплексу інтегрованих завдань, що поєднують читання, аналітичне опрацювання, обговорення та переклад клінічних запитань;

- написання студентами власного case report як підсумкового виду роботи з обов'язковою попередньою лексико-граматичною підготовкою;

- міждисциплінарної інтеграції з профільними медичними дисциплінами (зокрема, опрацювання кардіологічних клінічних випадків англійською мовою у співпраці з кафедрами терапевтичного профілю).

Результати і висновки. Переклад тестових завдань формату КРОК, побудованих на основі конкретних клінічних випадків, є ефективним інструментом формування професійної іншомовної комунікативної компетенції студентів медичних закладів вищої освіти. Завдяки термінологічній точності, стандартизованості мовного оформлення та максимальній наближеності до реальних умов лікарської практики, такі тексти характеризуються високим дидактичним потенціалом. Case reports відтворюють послідовність клінічного мислення, що охоплює збирання анамнезу, формулювання діагнозу, прийняття терапевтичних рішень

та інтерпретацію клінічних і лабораторних даних, що робить цей жанр особливо цінним у процесі навчання англійської мови в професійному медичному контексті.

Інтеграція case reports в освітній процес з медичної англійської мови дає змогу комплексно реалізувати низку ключових навчальних завдань. По-перше, систематична робота з автентичними клінічними текстами сприяє суттєвому розширенню та активізації фахової лексики студентів, зокрема в галузі симптоматики, діагностики, лікування та прогнозування перебігу захворювань. По-друге, повторюваність синтаксичних моделей і мовних кліше забезпечує формування стійких граматичних навичок, характерних для науково-професійного регістру. По-третє, аналіз, переказ, обговорення та самостійне укладання клінічних випадків сприяють розвитку когерентного усного й писемного мовлення, що є невід'ємною складовою підготовки до професійної взаємодії в англомовному середовищі.

Особливого значення набуває використання case reports у формуванні клінічного мислення іноземною мовою. Робота з такими текстами розвиває вміння вибудовувати логічні ланцюги міркувань, інтерпретувати клінічні дані, формулювати діагностичні гіпотези та аргументовано обґрунтовувати клінічні рішення із застосуванням точної, формалізованої та стилістично адекватної медичної лексики. У такий спосіб навчання виходить за межі суто мовної підготовки, сприяючи розвитку інтелектуальної автономії студентів та аналітичної грамотності, необхідної для професійної діяльності в міжнародному медичному середовищі.

Крім того, робота з клінічними випадками сприяє формуванню міжкультур-

ної та соціолінгвістичної чутливості, оскільки студенти ознайомлюються з нормами та етикою лікарського спілкування в англомовному професійному контексті. Це є особливо актуальним в умовах глобалізації системи охорони здоров'я та зростання ролі багатомовної професійної мобільності медичних фахівців.

З педагогічної точки зору включення case reports до структури викладання медичної англійської мови забезпечує перехід від репродуктивної, вправної моделі навчання до продуктивної, контекстуально орієнтованої, у межах якої мова функціонує не як об'єкт вивчення, а як засіб професійної діяльності. Такий підхід підвищує навчальну мотивацію студентів, сприяє глибшому засвоєнню матеріалу та формуванню навичок застосування іноземної мови в реальних і змодельованих клінічних ситуаціях, зокрема під час консилиумів, симуляційних занять, наукових конференцій і міжнародних стажувань.

Отже, використання клінічних випадків як жанру автентичного медичного дискурсу у викладанні англійської мови є перспективним, методично обґрунтованим і змістовно насиченим напрямом. Воно забезпечує інтеграцію лінгвістичної підготовки з професійною спрямованістю навчання, сприяє розвитку академічної та практичної компетентності студентів і створює підґрунтя для їх повноцінної участі в міжкультурній медичній комунікації. В умовах сучасного мультикультурного й багатомовного професійного середовища зазначена методика набуває особливої актуальності, сприяючи підготовці конкурентоспроможних, мобільних і адаптивних фахівців нового покоління.

ЛІТЕРАТУРА

1. Bhatia, VK (2014). *Analysing genre: Language use in professional settings* . London: Routledge.
2. Dudley-Evans, T., & St. John, M. J. (1998). *Developments in English for specific purposes: A multi-disciplinary approach* . Cambridge: Cambridge University Press.
3. Ferguson, G. (2013). English for medical purposes. In B. Paltridge & S. Starfield (Eds.), *Handbook of English for specific purposes* (pp. 243–261). Wiley-Blackwell. <https://doi.org/10.1002/9781118339855.ch13>
4. Gledhill, C. (2005). Textual structure of case reports. *English for Specific Purposes* , 24(2), 101-117. <https://doi.org/10.1016/j.esp.2004.02.002>
5. Hyland, K. (2006). *English for academic purposes: Доступні джерела книги* . London: Routledge.
6. McCarthy, M., & O'Keeffe, A. (2010). *The Routledge handbook of corpus linguistics* . London: Routledge.
7. Rowley, J. (2021). *Case-based teaching in health professions* . Academic Press. <https://doi.org/10.1016/C2019-0-01078-3>

S. M. ZELENTOVA

*Candidate of Historical Sciences, Associate Professor,
Head of the Department of Social and Humanitarian Disciplines,
Kyiv Medical University, Kyiv, Ukraine
E-mail: s.zelentsova@kmu.edu.ua
<http://orcid.org/0000-0001-5941-9146>*

A. A. VITSIUK

*Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Social and Humanitarian Disciplines,
Kyiv Medical University, Kyiv, Ukraine
E-mail: al_vi87@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0003-2216-8536>*

**USE OF STEP-BY-STEP ENGLISH QUESTIONS AS A TYPE OF MEDICAL TEXT
IN LEARNING PROFESSIONAL ENGLISH**

The article examines clinical cases (case reports) as a genre of authentic medical texts that has a high didactic potential in teaching English to medical students. It is noted that a case report is a clearly structured, logically constructed and functionally oriented type of text, close to the real conditions of professional activity, which makes it especially valuable for the formation of both linguistic and cognitive competencies. Working with clinical cases contributes to the development of academic writing, the ability to analyze, interpret and generalize information, and also expands the active vocabulary of students due to the contextual assimilation of specialized medical terminology. Such texts allow to simulate speech situations close to future medical practice, forming skills of oral argumentation, explanation of diagnosis, presentation of clinical data and choice of treatment tactics using professional language. The article describes in detail the stages of introducing case reports into the educational process: criteria for selection and adaptation of materials, types of tasks (reading, written summaries, discussion in pairs and groups), as well as the use of interactive teaching methods. The results of the practical application of this technique are discussed, including increasing students' language activity, improving structured presentation skills, increasing motivation and confidence in professional communication in English.

Based on the analysis of the literature, the priority of using original texts, including clinical cases, as a basis for the formation of key professional competencies of students of higher medical educational institutions of Ukraine was determined. Therefore, considering training based on clinical cases, we focus on the development of critical thinking of medical students and the mandatory modeling of authentic professional communicative situations.

It was concluded that the use of case reports is extremely important, since they reproduce the sequence of clinical thinking, which includes collecting anamnesis, formulating a diagnosis, making therapeutic decisions and interpreting clinical and laboratory data. This ensures the integration of language training with the professional orientation of the educational process, contributes to the development of the ability to work with scientific texts and conduct research, improves communication skills with patients and colleagues, prepares for work in an international environment, and also helps to adhere to medical ethics in different cultural contexts.

Key words: clinical case, case report, medical English, authentic texts, professional communication, medical education, STEP testing, teaching methodology.

Дата першого надходження статті до видання: 22.11.2025

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 24.12.2025

Дата публікації (оприлюднення) статті: 31.12.2025